

Този лош вятър духна изведнъж и на бърза ръка ни натика от морето в реката. Просто изпаднахме в паника и без да спазваме ред, по две, по три лодки, се промъкнахме през устието, а вълните, и те, влизаха с нас, повдигаха кърмите и заплашваха да ни окъпят. По-навътре реката беше тиха, особено след големия завой, където на повърхността ѝ блестяха само малки грапавини, подобни на люспи. Небето беше сиво и студено, на пръв поглед би ти се сторило неподвижно, но загледаш ли се в него, ще забележиш как цялата му просторна маса се движи като лава. Посърналата предзимна гора на брега отляво, лишена от птици и весели цветове, бе олисала като коса на застарял човек. Пясъчната страна на реката, където се събираха лодките, беше гола и тъжна и добихме впечатление, че сме попаднали в най-безнадеждния кът на Огнена земя. Но мрачността на природата не струваше пукната пара пред лошото ни настроение, а бяхме уж все силни хора. Да ни видехте само какви жалки и смачкани същества бяхме станали, готови сякаш всеки момент да се хванем за гушата, и то за нищо. Никаква риба, разбира се. Както си бяхме излезли, така се и прибрахме. Наистина не беше много весело. Имаше няколко тръстикови колиби там, но те си бяха пълни с рибари, дошли за целия паламуден сезон, а къде ще спим ние – дявол знае; по всяка вероятност – на открито. Гледахме се мрачно и мълчахме. После започнахме да събираме дърва, но всеки бърза да си осигури собствен отделен огън, а какво смята да прави другият, не го интересува. Това да каже: другари, тук има хубави съчки, или нещо подобно – не! Всеки се грижи само за своя екипаж... По едно време някой измъкна транзисторен приемник и пусна танцова музика, но мълчанието ни така го преряза, че оня се принуди веднага да го скрие в багажа си. Почти не говорехме – ръмжахме. Мисля, че тогава всеки предпочиташе да си припомня само за неприятни неща: кой за изневерите на жена си, кой за разчистване на стари сметки, кой от кого има да взема пари. Мнозина бяха закъсали за бензин, но никой не смееше да си поиска от другия. Мразехме се. Черпехме безразборно вода от изворчето, мътехме го и се ругаехме – въобще вършехме неща, за които друг път не бихме и помислили. Какво беше станало с нас? Човешината ни се беше стопила, бяхме се превърнали в бръмбари...

Когато на всичко отгоре заръмя, ние започнахме да вдигаме яките на шубите и да се натискаме към огньовете. Дъждът си падаше върху ни, но и пламъците ни грееха и от нас се вдигаше пара като от горещи франзели.

Изведнъж чухме песента. Някой пееше грубо и фалшиво, но много възторжено и отворено, като се стараеше да надвика шума на мотора; може да се каже, че моторът му акомпанираше. Беше истинско предизвикателство. Намръщихме се още повече. Най-много се намръщиха, разбира се, созополските гърци, защо да си го крием – тогава те бяха най-кисели, може би защото се намираха само на един час път от къщурките си и жените. Гушехме се в шубите и чакахме да видим кой идиот ще се появи от завоя на реката...

Ей, да видите само какво се появи!... Да се убия, не мога да ви опиша тази лодка, то лодка ли беше въобще – ковчег. Заслушаш ли се в тактуването на мотора ѝ, ще те хванат нервите, току-виж, че си извикал от безумие и си скочил във водата. Едно тактуване – не ти е работа! Не можеш да му хванеш ритъма: ту избързва, ту забавя, ту спре и тъкмо решиш, че не може да започне отново, моторът затрещява като вършачка, и то тъй мощно, че ти иде да избягаш и да се спасиш от евентуална експлозия.

Новопристигналата лодка занемя и заби нос в пясъка, като разтърси старите си кости. Най-младият от екипажа ѝ скочи на брега и извика:

– Здравейте, мокри кокошки!... Салуте!

Ние се потаихме съвсем, но мисля, че тогава някой едва чуто изкудкудака.

Но първо да ви опиша лодката, за да има все пак ред в цялата работа.

Остави, че левият борд бе сплескан и подгънат навътре (това се среща и у други лодки), ами да видите обшивката – една дъска с друга не се пасва, между дъските висят изхвъркнали насмолени кълчища, някъде натрупана дебела колкото човешки пръст боя, другаде боя въобще няма, носът ступен, въжетата гнили и прегнили, навързани и усукани с въжета от различни дебелени, кувертата се озъбила и зее с няколкото си дупки – дъските ѝ изпочупени... Моторът – майка плаче! Куп старо желязо, навързано с ръждясали телове и канапи. Всичко в него бе закрепено, уйдурдисано, насъбрано от няколко автомобилни марки – откъде цилиндров блок, откъде карбуратор, ауспух, охладителна помпа, – да се зачудиш как всичко все още не се е разпаднало на късове и как все още работи и тика този ковчег по морето.

Още ме е смях, като си спомня за знаменцето. В него нито тъканта му тъкан, нито цветовете му цветове – не можеш разбра това български ли е или панамски флаг, по-скоро парцал за бърсане на кувертата. Но най-смешното нещо в тази героична лодка беше името – „Нормандия“. И как беше нарисувано то, господи, с какъв замах на простотията, разкривено хем наляво, хем надясно, а боята му потекла надолу и после някой се опитал да я забърше, та я оплескал съвсем, пък на всичко отгоре и кавички, ама как да ви опиша всичко – никой, дори световен да е, не може да стори това.

Този, който бе извикал „мокри кокошки“ и „салуте“, запали цигара, повдигна малко ушанката си и последователно подаде ръка на другите двама да скочат на пясъка. Те бяха по-възрастни от него, единият с дървен крак, разбира се, лошо поддържан, несмазан и заскърца тъй остро, че ни накара да направим няколко кисели гримаси. Тримата бяха много бедни, очукани и грозни, черни като дяволи, небръснати от памтивека. Никой от тях нямаше шуба. Носеха стари окъсани палтенца върху дебели рибарски пуловери, една ушанка, един каскет и едно кепе – туй беше екипировката им. Бяха просмукани до кости от влагата. Но сега нямаха време да се сушат. Веднага се заеха да изтеглят „Нормандия“ върху пясъка и го направиха чевръсто, като се провикнаха на два пъти „ооохоп“ и продъниха простора. А тя, лодката де, се оказа пълна с вода – мръсна, вмирисана на бензин. Като свършиха работата си, най-младият я потупа по борда, както се тупа кон-вихрогон по хълбока, сякаш каза: да си ми жива и здрава!... Те пренесоха багажа си при нас – лекъосан брезент и стара войнишка раница.

– Има ли сухи дърва? – обърна се към нас не най-младият и не оня с дървения крак, а другият, с кепето.

Ние мълчахме и го гледахме – представяте си как. Грозното му криво лице беше весело и жизнено. Той ни позяпа малко и рече:

– Питам, да завъртим разговор бе, хора!... Хайде, Панчо!

Най-младият потегли с него към гората и двамата запяха, но от песента им не се разбираше нищо и мога само да кажа, че беше нещо много цинично. Този с дървения крак пък започна да си подсвирква. Той домъкна два рибарски касона и ги нахвърли върху земята. След това седна върху единия.

– Мръсен вятър! – рече той и ни погледна. При това положение кърава риба няма да излезе. Вие взехте ли нещо?

Така казват рибарите – „взехте ли“, а не „извадихте ли“. Продължавахме да мълчим и да се греем... Забравих да ви кажа какво представлявахме ние. Повечето бяхме любители рибари. Използувахме отпуските си да си начешем крастата и да хванем някой и друг лев за зимата... Та мълчахме си като кютюци, но това не го обиди. Той

измъкна от задния джоб на панталона старо парче вестник, изглежда, да подпали с него огъня, разгъна го, погледна го, сякаш ей сега ще го зачете, но после скъса от него една част, а остатъка пхна обратно в джоба си.

Двамата се върнаха натоварени със сухи клони. Говореха си оживено и от време на време продължаваха да си тананикат тази непозната за нас песничка и, да ви кажа правата – изградиха такава майсторска влада, че им завидяхме. Този с дървения крак пхна вестника в колибата от съчки и го подпали. Огънят пламна изведнъж.

Тримата простряха длани над пламъците и най-младият рече:

– Ох, бабачкоо!

А другият, този с кепето, добави:

– Хубаво нещо е огънят, а?

Владата се разгоря. Хората от екипажа на „Нормандия“ дръпнаха касоните назад и насядаха върху тях. Младият се обърна и седна обратно. Той искаше да напече гърба си. Изглежда, че му стана доста приятно, защото разпери ръцете си встрани и изви дланите им към топлината. Ние ги видяхме тези длани – широки и твърди, целите потъмнели от машинното масло, и да ви кажа ли – много приличаха на лопати, ама в истинския смисъл на думата. Този с дървения крак се приведе и затършува из раницата. Измъкна един цял корав хляб, който знае колко баят, а после извади и нож. Започна да реже хляба на филийки. Виждал съм много хора да режат филийки, но както ги режеше той – да имат много здраве: измайсторяваше ги тънки, гладки, с идеално очертани ръбове, така както ги рече машинката за сандвичи. В това време оня с кепето донесе телената скаричка за печене на паламуди и тъй като тя беше вмирисана на риба, взе, че я пхна в огъня да изгори натрупаната по нея мазнина. Мазнината зацвърча и започна да прегаря. От скаричката падаха огнени капки. Щом свърши с това, мъжът я поднесе към носа си и я помириша. Разбира се, тя вече не миришеше на риба и той спокойно я разположи върху първия слой жарави, след което се отдръпна настрана и мястото му до огъня зае оня с дървения крак. Той нареди няколко филийки върху тела. Веднага замириша на печен хляб.

Ние започнахме да преглъщаме и да се споглеждаме. Обърнах се да видя какво правят другите ни съседи, също темерути като нас. Някои бяха започнали да режат хляба...

Скоро ароматът на печен хляб погълна миризмата на дъжда и на мокрите дрехи. В този момент се убедих, че на света не съществува по-хубав аромат от този на препечения хляб.

Оня, който носеше със себе си транзисторен приемник, се престаши и отново завъртя копчето. Никой не го погледна накриво. Всеки поотделно си помисли, че сега музиката не го дразни.

– Охоо, имали сме гайда! Извика възторжено най-младият от екипажа на „Нормандия“ и радостно тръгна към нас. Той се приближи съвсем и аз чух как зъбите му хрускаха препечения хляб и видях как се мърдаше брадата му. – С тази гайда сме добре. Няма за какво да мислим!

В лагера ни се дигна глъчка. Хората се раздвижиха и заговориха по човешки. Постепенно стана топло и сухо. Някои затакуваха в ритъма на мелодията. Както хрускаше хляба си, най-младият от екипажа на „Нормандия“ затанцува. Ние започнахме да се смеем.

Стана дори приятно.